Gemeente Landsmeer

Evaluatie Armoedebestrijding & Schuldhulpverlening 2016-2020 & Uitgangspunten Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening 2021-2024

INHOUDSOPGAVE **Pagina**

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Beleidsplan Armoedebestrijding en schuldhulpverlening 4

2.1 Beleid en cijfers 4

2.2 Resultaten beleid in uitvoering 5

2.3 Financiën 13

3. Ontwikkelingen schuldendomein 15

3.1 Landelijke ontwikkelingen 15

4. Onze uitgangspunten 17

4.1 Wat gaan wij doen? 17

5. Samenvatting 21

1. Inleiding

De bestrijding van armoede en schuldenproblematiek is belangrijk voor de gemeente Landsmeer. De gemeente heeft de afgelopen jaren verschillende initiatieven in het leven geroepen om armoede onder haar inwoners te bestrijden. Door enkele wetswijzigingen in het schuldendomein per 1 januari 2021 zijn er nieuwe en een aantal veranderde taken voor de gemeenten ontwikkeld met het doel om het voor gemeenten gemakkelijker te maken om inwoners met schulden sneller te ondersteunen. Deze taken hebben impact op het beleid van de gemeente in het kader van deze nieuwe wetgeving. Een aantal van de taken richt zich op het uitvoerende proces, daarnaast wordt er bij een aantal thema's gevraagd om (nieuw) beleid te ontwikkelen.

De gemeente Landsmeer stelt het huidige beleidsplan armoedebestrijding en schuldhulpverlening opnieuw vast voor de periode 2021-2024, actualiseert en vult het beleidsplan aan op basis van deze nieuwe wetgeving, ontwikkelingen en deze evaluatie. Nieuwe uitgangspunten worden voorgelegd aan de gemeenteraad ter vaststelling. Verdere uitwerking van het beleid volgt in beleidsregels en/of werkinstructies. Wij sluiten hiermee aan op het meerjaren - beleidsplan Sociaal Domein: 'Het Werkt', voor de jaren 2019-2023. In het meerjaren beleidsplan draait het om opgaven die er liggen voor Landsmeer. Wat moet of kan er anders of beter? Hier wordt de nadruk gelegd op 'voorkomen in plaats van genezen'. Dit betekent een preventieve aanpak van armoede en schulden.

Het doel van de evaluatie is om te kijken of er voldoende is gedaan aan het oplossen van de armoede- en schuldenproblematiek. Met het huidige beleidsplan armoedebestrijding en schuldhulpverlening heeft de gemeente als doel dat iedereen meedoet aan de samenleving naar vermogen, ook de mensen met een laag inkomen en/of schulden. Op basis van de bereikte effecten van de regelingen wil de gemeente de uitvoering van het beleid aanscherpen en eventueel wijzigen en de vervolgstappen voor de komende jaren formuleren.

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van documentanalyses, landelijke/lokale cijfers en gesprekken met het Middelpunt, gemeente Waterland onze ketenpartners en de Adviesraad sociaal domein.

Coronacrisis
De coronacrisis raakt het werk en inkomen van veel Nederlanders. Steeds meer mensen hebben zorgen om hun financiële positie en kunnen hun rekeningen niet meer betalen. Een op de vijf huishoudens in Nederland heeft risicovolle schulden, problematische schulden of zit in een schuldhulpverleningstraject[1]. Het gaat vaak om mensen die eerder geen schulden hadden. Het kabinet ondersteunt mensen met problematische schulden en heeft hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld. Welke financiële gevolgen dit heeft voor de gemeentelijke uitvoering is nog niet te overzien, maar er wordt rekening mee gehouden.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 staan de uitgangspunten uit het huidige beleidsplan Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening, de resultaten van het beleid, de cijfers en financiën. In hoofdstuk 3 leest u meer over de ontwikkelingen in het schuldendomein. In hoofdstuk 4 staan onze uitgangspunten en wat we daarvoor gaan doen. In hoofdstuk 5 vindt u de samenvatting.

[1] Movisie (2017) Schulden in Nederland: wat werkt, gaan we doen!

2. Beleidsplan Armoedebestrijding en schuldhulpverlening

2.1 Beleid en cijfers

De belangrijkste redenen voor het opstellen van het beleidsplan armoedebestrijding en schuldhulpverlening 2016-2020 waren de veranderingen in het wettelijk kader (Participatiewet), de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), extra middelen vanuit het Rijk voor de versterking van het armoedebeleid, de afschaffing van inkomensondersteunende regelingen voor mensen met hoge zorgkosten en de inbedding van armoede en schulden beleid in het sociaal domein.

Wat hebben wij willen bereiken?
Iedereen naar vermogen mee laten doen aan de samenleving, ook de mensen met een laag inkomen en/of schulden. Wij zijn uitgegaan van wat inwoners zelf kunnen, van hun talenten en mogelijkheden. De inwoners zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen, eventueel met ondersteuning van familie, vrienden en/of andere mensen in hun omgeving. De gemeente ondersteunt en compenseert inwoners die hiertoe niet in staat zijn en/of geen naasten hebben die hen ondersteunen.

Het armoedebeleid van de gemeente Landsmeer was gericht op:

- bevorderen van participatie (meedoen);
- voorkomen van sociale uitsluiting;
- voorkomen van uitsluiting van gezondheidsvoorzieningen.

Het doel van het armoede- en schuldenbeleid was om inwoners die (tijdelijk) niet financieel zelfredzaam waren (financieel) te ondersteunen, zodat zij weer grip konden krijgen op hun situatie, volwaardig konden meedoen aan de samenleving en uiteindelijk (weer) zelfredzaam zouden worden.

Wij hebben ingezet op:

- preventie en voorlichting
- vroegsignalering
- toegankelijkheidsbijdrage voor maatschappelijke participatie
- collectieve zorgverzekering
- vangnetten op maat
- hulp bij schulden
- communicatie over het aanbod

De meeste activiteiten zijn uitgevoerd maar een deel (nog) niet. In paragraaf 2.2 volgt een verdere toelichting.

Cijfers in relatie tot armoede
Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)[2] is de definitie voor armoede: "Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden." Dit heeft te maken met inkomsten: over hoeveel geld kun je beschikken? Maar ook met uitgaven: wat kost het om rond te komen? Zijn er schulden? De hoogte van het inkomen alleen zegt niet zoveel. Mensen met een bijstandsuitkering hoeven niet per definitie in armoede te leven. Armoede is meer dan alleen een tekort aan financiële middelen. Armoede is ook sociale uitsluiting, omdat men door weinig geld niet kan meedoen in de samenleving. Hoewel armoede breder is dan alleen een laag inkomen, wordt armoede om praktische redenen doorgaans afgebakend op basis van het inkomen.

In het eerste halfjaar van 2020 is het percentage huishoudens met een bijstandsuitkering in Landsmeer 2,7% t.o.v. Nederland 5,2%[3]. Het percentage huishoudens met een bijstandsuitkering is de afgelopen jaren (2016-2019) stabiel gebleven en gemiddeld 2,4% terwijl dat in Nederland over dezelfde periode gemiddeld 5,3% is. In absolute cijfers zijn er in oktober 2020 130 huishoudens met een bijstandsuitkering, in heel Nederland 411.790[4]. Na de start van de coronamaatregelen in maart 2020 was er sprake van een stijging van 120 naar ongeveer 130. Deze stijging is te verklaren doordat er bv. inkomsten zijn weggevallen bij huishoudens door corona waardoor ze in de bijstand zijn gekomen dit effect wordt versterkt door de instroom aan statushouders.
Met de coronacrisis is aan de toegang extra ingezet door het Rijk op financiële ondersteuning d.m.v. diverse regelingen. Hierdoor is de toestroom in de bijstand beperkt gebleven en zijn de cijfers voor instroom minder hoog dan verwacht.

[2] Armoede in kaart 2019 van het Sociaal Cultureel Planbureau (sept. '19)
[3] https://www.waarstaatjegemeente.nl
[4] https://www.waarstaatjegemeente.nl

In 2019, is het percentage van kinderen in een uitkeringsgezin in Landsmeer 4%, in heel Nederland 6%.[5]
Dit percentage is de laatste twee jaar stabiel gebleven:

	2016	2017	2018
Landsmeer	3%	3%	4%
Nederland	7%	7%	7%

Aantal kinderen in een uitkeringsgezin[6]:

	2016	2017	2018	2019
Landsmeer	70	80	90	90
Nederland	231.150	229.660	218.620	205.870

Vooral kinderen uit eenoudergezinnen lopen risico. In eenoudergezinnen is er maar één kostwinner. Daarnaast moeten deze gezinnen betrekkelijk vaak van een bijstandsuitkering rondkomen[7].
Ruim 113 duizend kinderen uit een eenoudergezin en bijna 147 duizend kinderen uit een tweeoudergezin hadden in 2018 met risico op armoede te maken. Dat komt neer op bijna een kwart van alle kinderen uit een eenoudergezin, een vijf keer zo hoog armoederisico als bij kinderen uit een tweeoudergezin.

Meeste risicogezinnen hebben een uitkering[8]
Twee derde van de minderjarige kinderen met een armoederisico maakte in 2018 deel uit van een huishouden met een uitkering als belangrijkste inkomensbron. Meestal was dat een bijstandsuitkering. In 2018 waren er verhoudingsgewijs meer kinderen in een risicogezin met een uitkering dan in 2014 (60 procent) en minder in een risicogezin met hoofdzakelijk inkomen uit werk: 34 procent versus 40 procent in 2014.
De meeste risicogezinnen met voornamelijk betaald werk halen hun inkomen uit loondienst. Bijna 55 duizend minderjarige kinderen wonen in risicogezinnen met inkomen uit loondienst: een vijfde van alle minderjarige kinderen met kans op armoede. In risicogezinnen met vooral inkomen uit een zelfstandige onderneming leefden bijna 35 duizend kinderen. Bij de meesten ging het om een zelfstandige onderneming zonder personeel (zzp'ers).

Cijfers in relatie tot schuldhulpverlening
Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft de omvang, achtergrondkenmerken en ontwikkelingen van de schuldenproblematiek van Nederlandse huishoudens in de periode 2015 tot 1 januari 2018 onderzocht.

Ontwikkeling huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Landsmeer[9]

	Aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Landsmeer, in %	Aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Nederland, in %
2016	6,1%	8,6%
2017	5,7%	7,8%
2018	6,5%	8,3%

De coronacrisis treft naast de bekende doelgroepen ook een nieuwe doelgroep namelijk ondernemers en zelfstandigen. Hier zullen wij anders op moeten acteren omdat dit andere hulpvragen met zich meebrengt. In Landsmeer zijn veel ondernemers actief. In 2019 is het percentage zzp'ers t.o.v. het totaal aantal banen 47,6%, in heel Nederland 11,5%.

Vanwege de coronacrisis verwacht de Nederlandse Vereniging voor Schuldhulpverlening, sociaal bankieren en bewindvoering (NVVK) voor 2020 en daarna een stijging van het aantal hulpvragen[10].

2.2 Resultaten beleid in uitvoering

Wij werken in Landsmeer met een lokaal uitvoeringsteam (Middelpunt). Daarnaast hebben wij de uitvoering van werk en inkomen belegd bij de gemeente Waterland en hebben de specialistische taken rondom de Bbz belegd bij Halte Werk. De inkomensconsulenten van de uitvoeringsteams Landsmeer en Waterland hebben in

[5] https://www.waarstaatjegemeente.nl
[6] https://www.waarstaatjegemeente.nl
[7] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/50/aantal-kinderen-in-armoede-bleef-in-2018-gelijk-langdurige-armoede-daalde
[8] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/50/aantal-kinderen-in-armoede-bleef-in-2018-gelijk-langdurige-armoede-daalde
[9] https://dashboards.cbs.nl/v2/SchuldenproblematiekInBeeld/
[10] Covid-19 en schuldenproblematiek in Nederland, Deloitte en Schuldenlab, 16 juni 2020

hun gesprekken met inwoners aandacht voor (beginnende) armoede- en schuldenproblematiek, dat is in de werkwijze geborgd. In deze paragraaf volgt een uiteenzetting van de activiteiten per onderdeel, zoals genoemd in het beleidsplan armoedebestrijding en schuldhulpverlening. Onderstaande informatie komt o.a. uit de jaarverslagen van organisaties (SMD, Halte Werk, Kredietbank, Jeugdsportfonds-en cultuur), managementrapportages en gesprekken met onze partners en het Middelpunt.

- Preventie en voorlichting

Om armoede en schulden in Landsmeer te voorkomen, geven wij voorlichting per doelgroep, afgestemd op informatiebehoefte.

Wat is het resultaat?

➔ Voorlichting aan kinderen en jongeren.
Basisscholen ontvangen een lespakket over omgaan met geld/aandacht voor de 'week van het geld'. Samenwerking met scholen en het Middelpunt voor de inzet van lespakketten of deelname aan de 'jaarlijkse week van het geld'.

Dit is deels opgepakt. Wij willen verder praten met de scholen en Middelpunt over hoe we hier invulling aan geven. Leren (beter) om te gaan met geld legt de basis voor financiële zelfredzaamheid en preventie van schulden. Daarbij is het volgens het Nibud van belang dat leerlingen leren om hun financiën in kaart te brengen, vooruit te kijken, verantwoord te besteden en bewuste keuzes te maken. Financiële educatie op school draagt bij aan de motivatie en vaardigheden van leerlingen om doordachte financiële beslissingen te nemen en aan het voorkomen van schulden als (jong)volwassene. Deze preventie is van belang, omdat een grote groep jongvolwassenen schulden heeft. Bespreekbaar maken van armoede maakt leerlingen bewust van begrippen als rechtvaardigheid, kansengelijkheid en burgerschap. [11]

➔ Voorlichting en ondersteuning van zelfstandigen in samenwerking met Halte Werk

Deze voorlichting is niet gerealiseerd.

Door de coronacrisis hebben veel ondernemers zich gemeld voor de steunmaatregelen van het Rijk. Dit heeft geresulteerd in een afname in de BBZ- en IOAZ-aanvragen maar een toename in aanvragen voor de TOZO-regeling. Halte Werk voert De TOZO-regeling voor Landsmeer uit. Voor de TOZO-regeling zijn er voorlichtingen georganiseerd.

BBZ:

	2016	2017	2018	2019
Aantal BBZ	3	5	3	4

De Cijfers voor IOAZ zijn zodanig laag dat deze buiten beschouwing worden gelaten.

TOZO:

	Tozo 1	Tozo 2	Tozo 3	Tozo 4
Aantal toekenningen	450	130	62	77
Aantal unieke personen	412	124	57	77
Aantal tozo kredieten	32			

In 2020 heeft Landsmeer zich aangemeld bij het startersloket. Het startersloket helpt ondernemers bij de start van hun onderneming met bijvoorbeeld webinars. Er zijn nog geen aanmeldingen vanuit Landsmeer bekend bij het startersloket.

Ondernemersenquête

De gemeente Purmerend onderzoekt namens de regio de corona-effecten onder ondernemers. Zij brengt o.a. in kaart wat de behoefte is aan ondersteuning van zelfstandige ondernemers n.a.v. de situatie, voortkomend uit de crisis. Landsmeer is nog in afwachting van de resultaten.

➔ Op zoek naar aanbieder voor budgetcoaching

De Kredietbank Nederland verzorgt de budgetcoaching.

➔ Organiseren budgettraining

De budgettraining is niet doorgegaan vanwege gebrek aan aanmeldingen.

[11] Omgaan met armoede op scholen-Handreiking voor po en vo (februari 2020)

Aandachtspunten: Volgens Halte Werk is de dienstverlening m.b.t. bv. BBZ onvoldoende bekend bij ondernemers. De coronacrisis heeft voor meer bekendheid gezorgd van de ondersteuningsmogelijkheden voor ondernemers. De consulenten uit Waterland verwijzen naar Halte Werk voor verdere ondersteuning en advies, maar specialistische kennis van bijvoorbeeld zzp'ers is (nog) onvoldoende aanwezig.
Halte Werk heeft aangegeven graag samen met de gemeente te willen kijken naar passende dienstverlening voor ondernemers.

- Vroegsignalering

Financiële problemen en schulden in een gezin of huishouden proberen wij in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren om (beginnende) problemen snel op te kunnen pakken en een beroep op zwaardere en duurdere ondersteuning te voorkomen.

Wat is het resultaat?

➔ Armoede- en schuldennetwerk

In 2017 hebben verschillende organisaties bijeengezeten om te onderzoeken waar ze elkaar kunnen versterken en welke organisatie voor welke diensten zijn te benaderen. Zo weten de organisaties elkaar nog beter te vinden. Daarnaast kunnen de organisaties elkaar ondersteuning vragen bij complexe zaken. In 2018 is het Middelpunt verhuisd. Op de nieuwe locatie werken verschillende disciplines (zorgregisseurs Wmo en Jeugd (gemeente), inkomensconsulenten(gemeente), leerplichtambtenaar (gemeente), medewerker Vluchtelingenwerk, medewerker Kredietbank (schuldhulpverlening), cliëntondersteuner MEE, sociaal raadsvrouw SMD, algemeen maatschappelijk werker SMD, mantelzorgondersteuner SMD, wat de samenwerking nog meer ten goede komt. In 2020 is veel thuis gewerkt i.v.m. corona en veel aanvragen zijn telefonisch afgehandeld. Waar mogelijk zijn op locatie fysieke afspraken geweest.

➔ Pilot postadressen

In 2020 zijn wij gestart met een pilot voor een tijdelijke voorziening in de vorm van een postbusadres. Middelpunt heeft deze pilot uitgevoerd in samenwerking met de Stichting maatschappelijke dienstverlening Zaanstreek-Waterland (SMD). Mensen die een aanvraag willen doen, maar geen postadres hebben, missen ondersteuning omdat zij niet ingeschreven staan bij de gemeente. Met een postbusadres komt de inwoner die hier ook voor open staat wel in aanmerking voor hulp.

De maatschappelijk werker geeft aan dat er door het verkrijgen van een postadres ook een nieuwe doelgroep is bereikt, namelijk de dak- en thuislozen. Samen met de sociaal raadsvrouw begeleiden en ondersteunen zij de cliënt die in aanmerking komt voor een postadres.
Er zijn met een aantal inwoners intakegesprekken gevoerd voor het wel of niet afgeven van een briefadres, in goede samenwerking met de netwerkpartners. In totaal zijn er over het jaar 2020 twee briefadressen afgegeven waar de sociaal raadsvrouw bij betrokken is geweest.

➔ Pilot vroegsignalering

SMD heeft in 2020 meer geïnvesteerd in vroegtijdige signalering en financiële hulpverlening. Zij hebben via het formele en informele netwerk informatie opgehaald m.b.t. signalen van inwoners met problemen. Zo heeft het raadsliedenwerk 10 gezinnen weten te bereiken in een vroeg stadium. De huidige 8 uur sociaalraadsliedenwerk is inclusief 4 uur, gefinancierd uit de pilot vroegsignalering. In 2020 was er een toename van ondersteuningsvragen voor het sociaal raadsliedenwerk. Deze pilot stopt in het derde kwartaal van 2021. Dan gaat het terug naar 4 uur.

Er zijn ook inwoners/gezinnen eerder in beeld gekomen, doordat het raadsliedenwerk de (her)indicatie van de voedselbank doet. Zij hebben financiële vraagstukken kunnen oplossen voordat er schulden zijn ontstaan. Door alert te zijn op signalen en soms actiever ernaar te vragen, hebben zij in 2020 20 inwoners/gezinnen eerder in beeld gekregen.

Vanwege de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021, waardoor vroegsignalering een wettelijke taak is geworden, is aan de SMD gevraagd om hier samen met de gemeente verder invulling aan te geven. Gezien de ervaringen van SMD met vroegsignalering wilden wij hier als gemeente op doorborduren. Samen met de SMD zijn wij in het eerste kwartaal van 2021 gestart met het invullen van de werkprocessen in de uitvoering. Door de beperkte duur is hierover een evaluatie nog te vroeg, wij pakken dit in een later stadium op.

➔ Voedselbank

SMD geeft een indicatie voor een voedselbankpakket af voor maximaal 3 jaar. Een indicatie bestaat uit een financiële check met zo nodig een budgetadviesgesprek en het aanvragen van inkomenstoeslagen. Na 3 jaar is opnieuw een beoordeling of de hulp nog nodig is.

In 2018 zijn de eerste pakketten van de voedselbank bezorgd met hulp van vrijwilligers van het dienstencentrum. In totaal zijn er in 2018 10 aanvragen geweest. In 2019 hebben 10 gezinnen gebruik gemaakt van de voedselbank. In 2020 is het tijdens de eerste lockdown rustig geweest qua aanvragen voor de voedselbank. In augustus kwamen er meer aanvragen binnen van bestaande klanten, maar ook nieuwe aanmeldingen. Een aantal aanmeldingen voor de voedselbank is voortgekomen door verwijzing door Vluchtelingenwerk. Het betrof met name inwoners met inkomsten uit uitkering/loon.

In Landsmeer zijn er regelmatig personen met schulden die in aanmerking komen, maar uit schaamte geen gebruik van het hulpaanbod willen maken.

Aandachtspunten:
De pilot briefadressen is in 2020 gestart, de vraag blijft of de gemeente niet meer ondersteuning had kunnen bieden maar dat dit door de coronamaatregelen is beperkt. Het voorstel zou kunnen zijn om deze pilot te verlengen en op een later moment te evalueren.

SMD geeft als aandachtspunten mee: geef meer voorlichting over regelingen, maak online aanvragen van minimaregelingen mogelijk, individuele inkomenstoeslag voor gepensioneerden (ontvangen geen bijdrage meer), computerregeling niet toereikend, leren budgetteren eventueel aanbieden in groepsverband, houd rekening met laaggeletterden in de communicatie, zorgkosten: niet iedereen is op de hoogte van de vergoedingen en mijdt daardoor zorg.

- Maatschappelijke participatie

Voor mensen met een laag inkomen is het niet altijd gemakkelijk om mee te doen. Zij hebben bijvoorbeeld niet altijd genoeg geld om lid te zijn van een sportvereniging, muziekles te volgen of een theater te bezoeken. Minima lopen hierdoor een hoger risico op sociale uitsluiting. Wij verstrekken toegankelijkheidsbijdragen voor maatschappelijke participatie zowel voor jongeren als volwassenen.

Wat is het resultaat?

➔ Ondersteuning sportieve en culturele activiteiten en aansluiting bij Jeugdfonds Sport & Cultuur.

Het Jeugdfonds Sport & Cultuur maakt het mogelijk dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld toch kunnen sporten of iets aan cultuur kunnen doen. Sport en cultuur helpen een kind zich fysiek, mentaal en sociaal optimaal te ontwikkelen.

In 2017 is de gemeente Landsmeer een overeenkomst aangegaan met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Landsmeer telt nu 16 intermediairs, die kinderen aanmelden voor sportieve en culturele activiteiten. Het fonds geeft aan dat in 2020 door corona het aantal aanmeldingen is gedaald (deze cijfers zijn nog niet definitief). In 2018 en 2019 zijn de aanmeldingen vergelijkbaar. In 2019 is gestart met aanbieden van zwemlessen voor het A diploma. Verder is de leeftijd voor het fonds veranderd van 4 tot 18 jaar naar 0 tot 18 jaar.

Het aantal kinderen dat de kans heeft gekregen om te sporten of deel te nemen aan culturele activiteiten.

	2017	2018	2019
Sport	19	40	36
Cultuur	4	0	5

Aandachtspunten Jeugdsportfonds en Cultuur: Het Jeugdsportfonds en Cultuur geeft aan dat communicatie over het aanbod belangrijk is en blijft. Door corona hebben kinderen minder de gelegenheid gehad om te kijken naar de mogelijkheden die het fonds biedt. Het fonds is in gesprek geweest met scholen om te kijken hoe meer aandacht te besteden aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur, door corona is dit niet verder opgepakt. Verder geeft het fonds aan dat de vergoeding voor kinderen met een beperking (vaak) niet toereikend is om deel te nemen aan activiteiten.

➔ Computerregeling schoolgaande kinderen (8-18 jaar)

De huidige regeling is uitgebreid en van toepassing op schoolgaande kinderen in de leeftijd van acht tot achttien jaar die tot een gezin behoren met een gezinsinkomen van maximaal 120% van de geldende bijstandsnorm.

Gebruik van de computerregeling over de jaren:

	2016	2017	2018	2019	2020
Computerregeling	7	1	10	11	12
Kosten	€ 2.633	€ 600	€ 6.317	€ 5.860	€ 8.308

De vergoeding voor een computer/laptop is bedoeld voor schoolgaande kinderen van 8 tot 18 jaar en bedraagt maximaal € 600 per gezin per 5 jaar en maximaal 1 computer per gezin.

Aandachtspunt: Door corona is de behoefte enigszins veranderd, de vraag is of dit zo blijft en of deze regeling nog op deze manier kan worden ingezet. Door corona is er veel sprake geweest van thuisonderwijs en een computer was hierbij noodzakelijk. Bij met name grote gezinnen is het delen van een computer/laptop lastig.

➔ Meedoen budget volwassenen

De regeling maatschappelijke participatie voor volwassenen, in 2017 geïmplementeerd.

	2017	*2018*	*2019*	*2020*
Uitgaven	*€64*	*€3.390*	*€4.955*	*€4.356*
Aantal	*1*	*35*	*50*	*41*

Aandachtspunt: Wij willen nader onderzoeken of er behoefte is aan een computerregeling voor volwassenen.

➢ Collectieve zorgverzekering

Gezondheid bepaalt in grote mate in hoeverre iemand kan meedoen aan de samenleving. Goede en betaalbare zorg is daarom erg belangrijk. Mensen met een laag inkomen beschikken niet altijd over voldoende middelen om zorg te betalen en zich goed te verzekeren voor de zorg die zij nodig hebben. Dit kan zorgmijding tot gevolg hebben.

Wat is het resultaat?

➔ Inwoners met een laag inkomen kunnen deelnemen aan de collectieve zorgverzekering.

Univé biedt deelnemers een korting en de gemeente levert een bijdrage aan de premie van de polis. Deze zorgverzekering bestaat uit een basispakket en verschillende aanvullende (tand)verzekeringspakketten. De aanvullende pakketten bieden gemiddelde tot zeer uitgebreide dekking van zorgkosten. Hoe uitgebreider de dekking, hoe hoger de premie van het pakket. Het pakket biedt de mogelijkheid om het eigen risico gespreid te betalen en geeft iedereen een korting van € 10 per maand.

Gebruik van de gemeentepolis over de jaren:

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal	49	27	46	74	89

De gemeentepolis heeft de afgelopen jaren weinig aandacht gehad. Dit heeft te maken met de afschaffing van de korting op de basisverzekering per 1-1-2023. De VNG is in gesprek met het Rijk om de gevolgen van de afschaffing van de collectiviteitskorting op de basisverzekering voor minima onder de aandacht te brengen en de zorgkosten voor minima betaalbaar te houden.

Aandachtspunt: Wij zien dat steeds meer verzekeraars afhaken omdat de polissen niet meer rendabel zijn', zegt Marleen Smit van Divosa, de vereniging voor gemeentelijk directeuren in het sociaal domein.
Daarnaast zien wij ook dat het aanbod niet altijd passend is voor de doelgroep en/of elders goedkoper.
De komende periode willen wij onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om deze doelgroep te ondersteunen.
De gemeentepolis kan een waardevol instrument zijn voor een integrale aanpak van armoede, gezondheid en schulden bij mensen met een laag inkomen. Het gevaar van het verdwijnen van de gemeentepolis, waar vaak een uitgebreide aanvullende verzekering bij hoort, is dat minima gaan kiezen voor een budgetpolis en daardoor zorg mijden of ze komen voor onverwacht hoge kosten te staan.

➔ Tegemoetkoming in meerkosten

Inwoners met een chronische ziekte en/of handicap kunnen jaarlijks aanspraak maken op een tegemoetkoming in de meerkosten, die hun ziekte of beperking met zich meebrengen.

Gebruik geneeskundige kosten over de jaren:

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal	7	10	10	12	11
Kosten	€ 687	€ 2.200	€ 1.071	€ 1.034	€ 1.808

- Vangnetten op maat

Inwoners die (tijdelijk) niet financieel zelfredzaam zijn, kunnen een beroep doen op enkele financiële vangnetten van de gemeente. Het leveren van maatwerk vormt het uitgangspunt.

Wat is het resultaat?

➔ Individuele inkomenstoeslag

Wanneer een huishouden langdurig moet rondkomen van een inkomen rond het sociaal minimum is het steeds moeilijker om geld te reserveren. Daarom verstrekken wij aan huishoudens, die minimaal 3 jaar een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm hebben en geen zicht hebben op een verbetering van hun inkomen, een individuele inkomenstoeslag.

Gebruik individuele inkomenstoeslag over de jaren:

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal	46	43	56	58	55
Kosten	€ 24.700	€ 24.012	€ 31.263	€ 34.964	€ 33.609

Er is in de loop van de jaren steeds meer gebruik gemaakt van deze regeling, wat betekent dat de behoefte voor extra ondersteuning nodig is en blijft.

➔ Individuele studietoeslag

Studenten met een arbeidsbeperking kunnen naast hun studie vaak geen bijbaan hebben waardoor ze minder mogelijkheden hebben om inkomsten te verwerven. Hierdoor kan het voor jongeren met een arbeidsbeperking minder aantrekkelijk zijn om te studeren. Om die financiële drempel te verlagen, verstrekken wij aan studenten met een arbeidsbeperking vanaf 18 jaar, die recht hebben op studiefinanciering of een tegemoetkoming op grond van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdragen en schoolkosten, een individuele studietoeslag. Deze toeslag voorziet in een deel van de studiekosten.
Er zijn geen aanvragen geweest voor individuele studietoeslag.

Aandachtspunt: Het Rijk werkt aan een wetsvoorstel om de uitvoering van de individuele studietoeslag te verbeteren binnen de Participatiewet. Uitgangspunt is dan harmonisatie van het normbedrag van circa 300 euro per maand. Dit is een vergelijkbare hoogte als bij de studieregeling in de Wajong2010 en is ook in lijn met de motie Raemakers. Daarnaast worden ook de afbakening en de toelatingscriteria geharmoniseerd. De Participatiewet wordt hierop aangepast.

➔ Individuele bijzondere bijstand

Soms zijn er situaties waarbij iemand voor onverwachte en noodzakelijke kosten komt te staan die hij niet kan betalen uit zijn algemene bijstandsuitkering, andere vormen van inkomen of uit zijn vermogen. Dan kunnen mensen een beroep doen op de individuele bijzondere bijstand. Op basis van financiële draagkracht wordt bepaald of ze bijzondere bijstand ontvangen. Aan de hand van de inkomensgrens worden de draagkracht en het draagkrachtpercentage berekend.

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal	311	323	464	394	414
Kosten	€ 93.182	€ 123.921	€ 133.654	€ 92.907	€ 113.562

➔ Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Inwoners met een inkomen rond het bijstandsniveau kunnen kwijtschelding aanvragen voor gemeentelijke belastingen en heffingen. De kwijtscheldingsregeling is van toepassing op de afvalstoffenheffing en het rioolrecht.

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal toekenningen	49	127	147	143	139

T.o.v. de heffingsjaren 2016 en 2017 worden in 2018, 2019 en 2020 meer kwijtscheldingsverzoeken toegewezen. Daar waar over het heffingsjaar 2016 slechts 24% werd toegewezen, wordt over de heffingsjaren 2019 en 2020 gemiddeld 70% toegewezen. De stijgende lijn in aanvragen geeft aan dat er meer behoefte is aan deze regeling.

- Hulp bij schulden

De gemeente is op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) verplicht om iedereen vanaf 18 jaar met (beginnende) schulden te ondersteunen. Deze ondersteuning is gericht op het oplossen van de schulden, maar ook op stabilisatie om verergering van de problemen (die bijvoorbeeld kunnen leiden tot uithuiszetting) te voorkomen.

Wat is het resultaat?

➔ Nieuwe aanbieder schuldhulpverlening en mogelijkheden bespreken saneringskredieten.

Sinds 2016 heeft de gemeente Landsmeer een overeenkomst met Kredietbank Nederland. Stichting Kredietbank Nederland is een sociale bank. Hun diensten bestaan uit schuldhulpverlening, inkomensbeheer en kredietverlening. Alle inwoners van Landsmeer kunnen gebruik maken van de schuldhulpverlening, ook ondernemers en zelfstandigen.

Onderdeel	**2018**	**2019**	**2020**
Aanmeldingen	20	14	16
Aanmeldingen toegewezen	17	11	9
Aanvraag SR (stabilisatie)	15	8	8
Uitval stabilisatie	1	1	1
Gestarte schuldregeling	12	9	5
Uitstroom schuldregeling	**8**	**16**	**4**
Saneringskrediet	4	6	3
Schuldbemiddeling	1	3	1
Kan zelf schulden regelen	0	0	0
WSNP verzoek	3	7	0
Dwangakkoord	0	0	0

De uitvoering van de schuldhulpverlening loopt goed er is in de afgelopen 5 jaar geen sprake geweest van recidive. De Kredietbank is van mening dat inwoners weer kunnen meedoen en door het bieden van nazorg wordt voorkomen dat mensen terugvallen in de schulden. Daarnaast is de medewerker van de Kredietbank werkzaam op het Middelpunt wat resulteert in korte lijnen met de overige ketenpartners.

De Kredietbank geeft aan dat door de coronacrisis het fysieke contact beperkt is gebleven maar desalniettemin zij zich toch staande hebben weten te houden.

Saneringskredieten

De gemeente Landsmeer heeft in de aanbesteding de wens opgenomen saneringskredieten in te kunnen zetten. Het saneringskrediet is een schuldregelingsvorm. Met deze lening wordt de totale schuld afgekocht tegen finale kwijting. Bij het schuldhulpverleningstraject wordt berekend hoeveel de klant van zijn budget maandelijks kan betalen gedurende het 3 jaar durende traject. Dit bedrag bepaalt hoeveel de schuldeisers van hun openstaande vordering terug kunnen ontvangen. Bij een saneringskrediet ontvangen de schuldeisers na akkoord direct hun geld minus de rentekosten van het krediet.

De Kredietbank maakt de afweging tussen de inzet van schuldbemiddeling of een saneringskrediet.
Het saneringskrediet levert voordelen op[12]:

- Het biedt rust en overzicht voor mensen met schulden
- Het is een snelle manier van schulden regelen voor schuldhulpverleners
- Het is aantrekkelijk voor schuldeisers omdat ze het dossier snel kunnen sluiten
- Het creëert tijd bij schuldhulpverleners om te werken aan duurzame gedragsverandering bij hulpvragers

Aandachtspunten:
De Kredietbank geeft als aandachtspunten mee: geef meer voorlichting voor inwoners, ondernemers en op basisscholen. Het is voor inwoners niet altijd logisch zich te moeten melden voor schulden bij de gemeente dit geldt ook voor ondernemers. Voor wat betreft de basisscholen sluit aan op 'de week van het geld', het is belangrijk om het taboe te doorbreken op het onderwerp schulden, start hiermee in het basisonderwijs (d.m.v. voorlichting, gastlessen).

[12] https://www.nvvk.nl/thema/waarborgfonds-saneringskredieten

Zoek aansluiting op landelijke campagnes en voorzieningen zoals:

- *Het schuldenknooppunt[13]:*

Het Schuldenknooppunt is een centrale digitale voorziening voor gestandaardiseerd berichtenverkeer tussen schuldhulpverleners en schuldeisers. Er zijn minder handmatige handelingen nodig. Dit maakt schuldregelen sneller en efficiënter en er is minder ruimte voor fouten. Het systeem is veilig en de AVG is geborgd. Als alle schuldeisers en schuldhulpverleners aansluiten op het Schuldenknooppunt is in principe schuldregelen binnen 3 weken mogelijk.

- *Geldfit[14]:*

Geldfit helpt mensen om geldzaken fit te houden! Of om ze fit te krijgen. Op hun website kan men een test doen. Zijn de vragen beantwoord? Dan krijgt men een advies die past bij de financiële situatie. Ook volgt een advies over welke organisaties bij geldzaken kunnen helpen.
Website is ook voor ondernemers.

- *0800-8115[15]:*

Bij geldzorgen kun je gratis bellen naar het telefoonnummer 0800-8115. De medewerkers luisteren naar het verhaal en denken mee. Daarnaast kunnen zij de mensen ook in contact brengen met hulp in de buurt.

- *De Nederlandse schuldhulproute(NSR)[16]:*

NSR heeft ten doel het geven van (online) informatie aan het publiek over het voorkomen en oplossen van financiële problemen, alsmede het samenwerken met en het bundelen van krachten en wederzijdse versterking tussen overheid, bedrijfsleven en (private) partners op het gebied van schuldpreventie, vroeg signalering, schuldhulp en -nazorg, zodat mensen beter en sneller worden geholpen bij (dreigende) schulden.
De activiteiten van Stichting NSR vinden hun focus in de Nederlandse Schuldhulproute en het voorkomen van versnippering bij de preventie en de aanpak van schuldzorgen. Het gaat daarbij in de kern om het bevorderen, het borgen, het verbreden en het verrijken van de Nederlandse Schuldhulproute om zo te werken aan een Nederland zonder schuldzorgen.

Kijk naar passend aanbod in hulpverlening voor ondernemers. De Kredietbank heeft hier speciaal medewerkers in opgeleid.
En als laatste advies, bewindvoerders moeten door het adviesrecht beschermingsbewind meer verantwoording afleggen, na 1 jaar dienstverlening moeten zij schuldregeling aanvragen. De gemeente kan het bestand hierop screenen en evt. de bewindvoerders hierop aanspreken als dit nog niet is gebeurd. Zo krijgt de gemeente meer regie op bewindvoering.

- Communicatie over het aanbod

Wij willen de doelgroep op de hoogte brengen dat ze met ons armoede- en schuldenbeleid gebruik kunnen maken van de minimaregelingen, die de gemeente hanteert, en de ondersteuning, die maatschappelijke partners en vrijwilligersorganisaties bieden.

Wat is het resultaat?

➔ Communicatie richting de doelgroep en het bereik

Communicatie blijft een aandachtspunt. De partners in het veld geven aan dat communicatie een belangrijk middel is om de doelgroep te bereiken, maar ook de manier waarop dit gebeurt.

Op de website van gemeente Landsmeer kunnen inwoners de tool 'Berekenuwrecht' invullen. Hiermee kunnen zij zien voor welke regelingen zij in aanmerking kunnen komen. De managementinformatie van Berekenuwrecht laat zien dat er veel aanvragen zijn voor: bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, maatschappelijke participatie gevolgd door Jeugdsportfonds en Cultuur, computerregeling en woonkostentoeslag huur en koopwoningen.

Aandachtspunt: Mensen die laaggeletterd zijn, hebben moeite met lezen en schrijven en/of rekenen en met het omgaan met de computer of smartphone. Begrijpen van informatie en grip krijgen en hebben op geldzaken is daardoor lastig. Het is belangrijk om hierop in te zetten met duidelijke communicatie. Wij kijken samen met de afdeling communicatie naar de mogelijkheden.

[13] https://www.schuldenknooppunt.nl
[14] https://geldfit.nl
[15] https://0800-8115.nl
[16] https://nederlandseschuldhulproute.nl/over-ons/stichting-nederlandse-schuldhulproute/

➔ Cliëntervaringsonderzoek (CEO)

Om de resultaten van de uitvoering van het sociaal domein te monitoren, is in 2017 een integraal cliëntervaringsonderzoek gestart voor de verschillende doelgroepen Wmo, Participatie, ouders en jongeren. Voor Wmo en de jeugd is een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek verplicht maar niet voor Participatie. De respons voor Participatie is laag. Door de lage respons is ervoor gekozen om in 2018 geen onderzoek te doen maar te kijken naar de mogelijkheden om deze respons te verbeteren. Hoewel het meten van de ervaringen volgens de Participatiewet niet verplicht is, is het voor de gemeente Landsmeer waardevol.

Voor Participatie is in 2019 gestart met een kwalitatief onderzoek met telefonische interviews om meer inzicht te krijgen over de ervaringen. Telefonisch contact bij deze doelgroep werkt effectiever. In onze ogen haalt de gemeente voor specifiek deze doelgroep meer informatie uit een goed voorbereid kwalitatief onderzoek dan uit een jaarlijks kwantitatief onderzoek. De adviesraad is betrokken geweest bij de voorbereiding van het onderzoek.

Bevindingen 2017 en 2019:
Over het algemeen zijn de cliënten in Landsmeer tevreden over de toegang en de hulp.
Hieronder de belangrijkste bevindingen:

- De meeste cliënten waren op de hoogte dat je voor een bijstandsuitkering bij de gemeente moet zijn. Zij kwamen hier direct of via een andere organisatie (Vluchtelingenwerk) of andere regeling (zoals de WW) terecht.
- Over het eerste contact met de gemeente of het Middelpunt is men positief. Er is begrip voor de situatie en de medewerker van de gemeente luistert goed. Ook ervaren de cliënten een grote bereidheid om te helpen.
- De aanvraag van de bijstandsuitkering wordt volgens de cliënten snel behandeld.
- De cliënten zijn tevreden over de dienstverlening van Werk en Inkomen in de gemeente Landsmeer (uitgevoerd door de gemeente Waterland). De cliënten ervaren begrip en goede ondersteuning bij het zoeken naar een baan. Ook is er regelmatig afstemming tussen de cliënt en de medewerker van de gemeente.
- In sommige gevallen is er sprake van veel wisselingen van casemanagers bij de gemeente. Dit ervaren de cliënten als vervelend, omdat zij dan hun verhaal meerdere malen moeten delen en het plan van aanpak steeds wijzigt. Er is vaak geen goede overdracht tussen de casemanagers.
- De ondersteuning van de gemeente sluit in sommige gevallen niet goed aan op de situatie en behoeften van de cliënten.
- Niet alle cliënten kunnen een duidelijke impact van de ondersteuning op hun dagelijks leven aanwijzen. Wel zorgt de ondersteuning bij een aantal cliënten voor vertrouwen dat ze weer een baan krijgen en/of voor minder stress, omdat ze met een plan van aanpak werken en de casemanager de cliënten motiveert om daarmee aan de slag te gaan.

➔ Adviesraad sociaal domein

De adviesraad is gevraagd om aan te geven hoe de achterban de afgelopen 4 jaar heeft ervaren. De leden van de adviesraad hebben over het algemeen positieve signalen ontvangen over het armoedebeleid en de schuldhulpverlening.

Aandachtspunt: Besteed meer aandacht aan communicatie van de regelingen. Voorlichting aan jongeren is belangrijk om schulden te voorkomen. De ketenpartners moeten beter op elkaar kunnen afstemmen en doorverwijzen. De individuele studietoeslag vraagt om aandacht.

2.3 Financiën

De in deze notitie beschreven uitgangspunten worden vertaald naar concrete acties, maatregelen en verdere samenwerking met onze partners. Ook vanuit het meerjaren strategische beleidsplan is ingezet op preventie van armoede en schulden. Bestaande regelingen en voorzieningen worden gecontinueerd en daar waar noodzakelijk aangepast of uitgebreid.

De trend is dat de kosten toenemen. Zo is vanaf 2016 tot en met 2020 bijvoorbeeld het aantal verstrekte individuele inkomenstoeslagen met 30% toegenomen,
verstrekkingen voor computers, participatie en sport en cultuur nam met meer dan 50% toe en het aantal cliënten dat in aanmerking kwam voor kwijtschelding van belastingen nam met 10% toe etc.

Door de kostentoename staat de meerjarige begroting onder druk. Dit wordt versterkt doordat in 2023 de middelen uit het meerjarig beleidsplan vervallen.
Dit betekent dat er tot 2023 middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering van het beleid armoede en schuldhulpverlening. Wanneer er tekorten zijn zullen wij binnen deze kostenposten moeten schuiven met budget. Vanaf 2023 is er onvoldoende dekking. Dit zal mogelijk opgevangen kunnen worden met her prioritering van taken binnen het sociaal domein. Vanaf 2023 maken wij een jaarlijks overzicht m.b.t. welke taken kunnen worden uitgezet in de tijd en binnen het budget passen zodat wij tijdig kunnen bijsturen.
Het is ook mogelijk dat het Rijk voor deze thema's nog gaat compenseren in de algemene uitkering maar dit is nog niet zeker. De circulaires hieromtrent worden nauwlettend in de gaten gehouden.
Wanneer er extra middelen noodzakelijk zijn en/of beschikbaar komen zal dit worden voorgelegd voor besluitvorming.

Werkelijke kosten	2016	2017	2018	2019	2020
Preventie	9.000	12.000	12.000	12.000	26.000
Verstrekkingen	167.000	215.000	246.000	218.000	253.000
Totaal	176.000	227.000	258.000	230.000	279.000

Meerjarig	BG 2020	WS 2020	BG 2021	BG 2022	BG 2023
Preventie	32.000	26.000	32.000	32.000	12.000
Verstrekkingen	255.000	253.000	238.000	242.000	245.000
Totaal	287.000	279.000	270.000	274.000	257.000

3. Ontwikkelingen schuldendomein

3.1 Landelijke ontwikkelingen

Mensen die zelf niet meer uit hun schulden komen, kunnen een beroep doen op de schuldhulpverlening op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

De maatschappelijke bewustwording rondom risicovolle en problematische schulden is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Naar schatting hebben bijna 1,4 miljoen Nederlandse huishoudens problematische schulden of een risico hierop. Het aanpakken en voorkomen van armoede en schuldenproblematiek vereist een nauwe samenwerking tussen ministeries, rijksuitvoerders en gemeenten. Om die reden is de Brede Schuldenaanpak[17] in 2018 geïntroduceerd waar alle betrokken partijen vanuit een gedeeld beeld en dezelfde uitgangspunten het schuldenbeleid invullen en uitvoeren.

In die brede aanpak staan als belangrijkste doelen gedefinieerd:

1. Preventie en vroegsignalering: voorkomen van problematische schulden en treffen van maatregelen om problematische schulden terug te dringen;
2. Effectieve schuldhulpverlening: afspraken om inwoners met schulden effectiever te helpen;
3. Sociale incasso: bevorderen van een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso;
4. Aansluiting/verbinding van schuldenbewind op andere soorten sociale- of maatschappelijke ondersteuning.

Om deze doelstellingen te bereiken, is er landelijk ingezet op voorlichting, stimulering en opschalen van slimme combinaties van effectieve methodieken. Om die reden zijn er nieuwe wetten en een wetswijziging in het schuldendomein geïntroduceerd vanaf 1 januari 2021. In deze paragraaf volgt een uiteenzetting van de wijzigingen. Een aantal van deze wijzigingen richt zich meer op de uitvoering en voor een aantal thema's is de gemeente gevraagd (nieuw) beleid te ontwikkelen.

Wetswijzigingen:

1. Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

Resultaat: door de grondslag voor gegevensuitwisseling voor het besluit over de toegang tot schuldhulpverlening en het plan van aanpak worden de wacht- en doorlooptijden versneld.

- De wijziging faciliteert gegevensuitwisseling tussen schuldhulpverleners en schuldeisers om schulden vroeg te signaleren.
    - Vroegsignalering is een wettelijke taak.
    - Gegevens die uitgewisseld mogen worden met als doel vroegsignalering, zijn opgenomen in een AMvB.
    - Na ontvangst van een vroeg signaal moet het college binnen 4 weken uit eigen beweging schuldhulpverlening aanbieden.

2. De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Resultaat: correcte vaststelling, eenvoudige berekening, transparant voor schuldeisers en inwoners.

- Door vereenvoudigde en gestandaardiseerde rekenregels is er een eenduidige manier van berekenen voor beslagleggers.
- Niet meer aanleveren van gegevens voor de berekening maar automatisch ophalen uit de polis-administratie van het UWV (loongegevens) en de Basisregistratie Personen (persoonsgegevens).
- Verplichte beslagvolgorde met coördinerend deurwaarder.

3. De Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag voor het verbreden van het beslagregister (VBR)

Resultaat: voorkomen van meerdere beslagleggingen en verrekeningen met een te laag vastgestelde beslagvrije voet. Geen extra incassokosten door inzicht in de afloscapaciteit.

- Verbetering van gegevensuitwisseling tussen beslagleggende partijen bij samenloop van derdenbeslagen en verrekeningen.
- Beslagregister waarin gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties hun incasso-acties bekend maken.
- Beslagregister verstrekt informatie over coördinerend deurwaarder en over de hoogte van de vastgestelde beslagvrije voet.
- Beslagregister krijgt de vorm van een 'routeervoorziening' (virtueel register, vergelijkbaar met

[17] Actieplan brede schuldenaanpak Ministerie SZW, mei 2018

Suwinet).

4. De wet Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (WAGS)

Resultaat: gemeenten kunnen rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder (adviesrecht bij aanvraag schuldenbewind).

- Het adviesrecht stelt gemeenten beter in staat om de regierol bij schuldhulpverlening te vervullen.
- Via het adviesrecht komt een groter deel van de inwoners, die overwegen schuldenbewind aan te vragen, bij de gemeente in beeld.

Verder is het kabinet voornemens een waarborgfonds op te zetten om problematische schulden van mensen sneller af te wikkelen. Met dit fonds is het gemakkelijker om saneringskredieten in te zetten waarmee de schuldeisers in één keer gedeeltelijk worden betaald tegen finale kwijting van de restschuld.
Gemeenten kunnen hun risico bij het verstrekken van saneringskredieten afdekken met de middelen die gereserveerd zijn voor het Waarborgfonds. In de praktijk blijkt overigens dat 97% van de hulpvragers hun saneringskrediet keurig binnen de afgesproken tijd afbetaalt.[18] Veel gemeenten hebben een relatie met een Sociale Kredietbank om saneringskredieten te verstrekken. Gemeenten die zo'n relatie niet hebben, kunnen in de toekomst een beroep doen op het Waarborgfonds. De uitwerking vindt in overleg met de betrokken partijen, waaronder de NVVK, kredietbanken en Schuldhulpmaatje plaats.[19]

Overige ontwikkelingen

Zelfstandigen: voor zelfstandigen bestond veel onduidelijkheid over de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Bij problemen kan de zelfstandige een aanvraag doen voor bijstand op grond van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004). Met de wijziging van de Wgs per 1 januari 2021 is de toegang tot schuldhulpverlening ook voor zzp'ers van toepassing.

Nieuwe Wet inburgering: financieel ontzorgen

Gemeenten krijgen met de komst van de nieuwe inburgeringswet de opdracht om statushouders, die in hun gemeente komen wonen, enige tijd financieel te ondersteunen om te voorkomen dat zij in financiële problemen raken (streefdatum 1 januari 2022).
In 2019 is de gemeente Landsmeer met de gemeente Waterland en Edam-Volendam gestart met een pilot voor deze doelgroep. De pilot loopt juni 2021 af en de evaluatie van de pilot volgt. Door de coronacrisis heeft de pilot veel stagnatie gehad op het gebied van begeleiding en huisvesting.

Landelijke vrijstelling van giften

Mensen die bijstand ontvangen, mogen voor 1200 euro per jaar aan giften aannemen zonder dat zij worden gekort op hun uitkering[20]. Recent ontstond landelijk commotie toen bleek dat een bijstandsgerechtigde duizenden euro's aan bijstand moest terugbetalen, omdat haar moeder boodschappen voor haar kocht. Hiervoor is toen een motie ingediend welke is aangenomen. Om hier vervolgens uitvoering aan te kunnen geven moeten de beleidsregels worden aangepast.

Coronacrisis

Door de uitbraak van het coronavirus en de gevolgen voor onder andere de werkgelegenheid kunnen mensen acuut in ernstige financiële problemen terechtkomen, zodat zij hun rekeningen niet meer kunnen betalen. Het is ook in die gevallen belangrijk dat mensen in geval van (dreigende) ernstige financiële problemen tijdig het gesprek aangaan met hun schuldeisers, dan wel tijdig hulp zoeken. Het kabinet doet er alles aan om de financiële gevolgen te beperken, maar alsnog krijgen steeds meer bedrijven en burgers betalingsproblemen of worden bestaande problemen groter.

[18] https://www.nvvk.nl/thema/waarborgfonds-saneringskredieten
[19] Motie 35570-24, Motie van het lid Segers, 17 september 2020
[20] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z03769&did=2021D08261

4. Onze uitgangspunten

4.1 Wat gaan wij doen?

Omdat armoede en schulden qua onderwerpen sterk aan elkaar gerelateerd zijn, is er veel overlap. Voor schuldhulpverlening schrijft de Wgs voor dat de gemeenteraad een plan voor een periode van ten hoogste vier jaren vaststelt. Dit plan kan tussentijds wijzigen. Het bevat de hoofdzaken van het door de gemeente uit te voeren beleid en beschrijft hoe te voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen. Voor het armoedebeleid is geen wettelijk kader.

Omdat het huidige beleidsplan nog steeds van toepassing is, actualiseren wij dit en laten we (nieuwe) uitgangspunten vaststellen door de gemeenteraad. De oude en nieuwe uitgangspunten sluiten aan bij de uitgangspunten van het meerjaren strategisch beleidsplan sociaal domein: 'Het Werkt 2019-2023'. Hier is de opgave gericht op een preventieve aanpak voor armoede en schulden, waarbij wij ons richten op communicatie, het maken van afspraken met partners over betalingsachterstanden en vroegtijdig hulp bieden.

De kern is meedoen. Meedoen van alle inwoners aan de samenleving, al of niet met hulp van vrienden, familie, bekenden of ondersteuning van de gemeente. Uitgangspunten uit het beleidsplan:

- eigen verantwoordelijkheid;
- integrale aanpak;
- kwetsbare groepen krijgen prioriteit;
- meedenken in plaats van overnemen;
- participatie;
- voorkomen is beter dan genezen;
- de toegang is laagdrempelig;
- aanbod lokaal waar dat kan en regionaal waar het nodig is of voordeel heeft;
- de zorg staat voorop en is leidend.

Bovenstaande uitgangspunten sluiten nog steeds aan op de huidige praktijk. In paragraaf 2.2 hebben wij uiteengezet wat de tot nu toe behaalde resultaten zijn. Voor Landsmeer is het belangrijk dat mensen meedoen. Hiervoor moeten wij kijken of mensen baat hebben bij preventieve ondersteuning of dat er andere hulpverlening ingezet moet worden voor mensen die minder zelfredzaam zijn. Dit kan niet zonder een integrale aanpak. Er is vaak sprake van multiproblematiek en niet alleen van een geldprobleem. Eenzaamheid en sociale uitsluiting zijn gevolgen, maar mensen schamen zich ook en durven zich niet te melden. Hier willen wij meer aandacht aan besteden in onze communicatie.

Armoede, wat gaan wij doen?

Uit de evaluatie blijkt dat de doelgroep voldoende gebruik maakt van de regelingen. De inwoners weten de weg naar de gemeente te vinden, zoals blijkt uit het cliëntervaringsonderzoek. Daarentegen geven onze ketenpartners aan dat we meer bekendheid kunnen geven aan onze dienstverlening.
Dit kan met voorlichtingsdagen, themabijeenkomsten, via de website en de ketenpartners. Belangrijk om te weten welke vorm van communiceren het best past bij de doelgroep. Taal is bijvoorbeeld een aandachtspunt in de communicatie (laaggeletterdheid). Wij willen graag via diverse kanalen communiceren en de informatie die wij verstrekken moet duidelijk en vindbaar zijn. Samen met de afdeling communicatie bekijken wij de mogelijkheden hiertoe.

Verder willen wij ons richten op kinderen, wat ook in lijn is met de Wgs, waar wij als gemeente moeten aangeven hoe wij omgaan met gezinnen met minderjarige kinderen. Kinderen mogen niet de dupe zijn van armoede in een gezin. Doordat in het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (Bgs) is geregeld dat de schuldhulpverlener bij de gemeente informatie kan opvragen over de hulpverlening, die de inwoner ontvangt, kunnen we integraal samenwerken (Participatiewet, Wmo 2015 en/of de Jeugdwet). Hierdoor kunnen wij aandacht besteden aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen vanuit verschillende aandachtsgebieden en samen werken aan een integrale aanpak van de problemen.

Wij kijken naar de invulling van de computerregeling, gaan in gesprek met het Jeugdsportfonds en Cultuur om te kijken hoe wij meer uit deze regeling kunnen halen; o.a. sporten voor gehandicapten en ouderen nemen wij hierin mee.

In 2021 wordt gestart met het aanbieden van zwemlessen voor zwemdiploma B, voor jongeren die reeds een A diploma hebben en zwemlessen krijgen voor hun B diploma.

We kijken ook naar een alternatief voor de collectieve zorgverzekering en de invulling van giften.

Schuldhulpverlening, wat gaan wij doen?
Artikel 2 van de Wgs bevat de hoofdzaken van het door de gemeente uit te voeren beleid voor schuldhulpverlening:

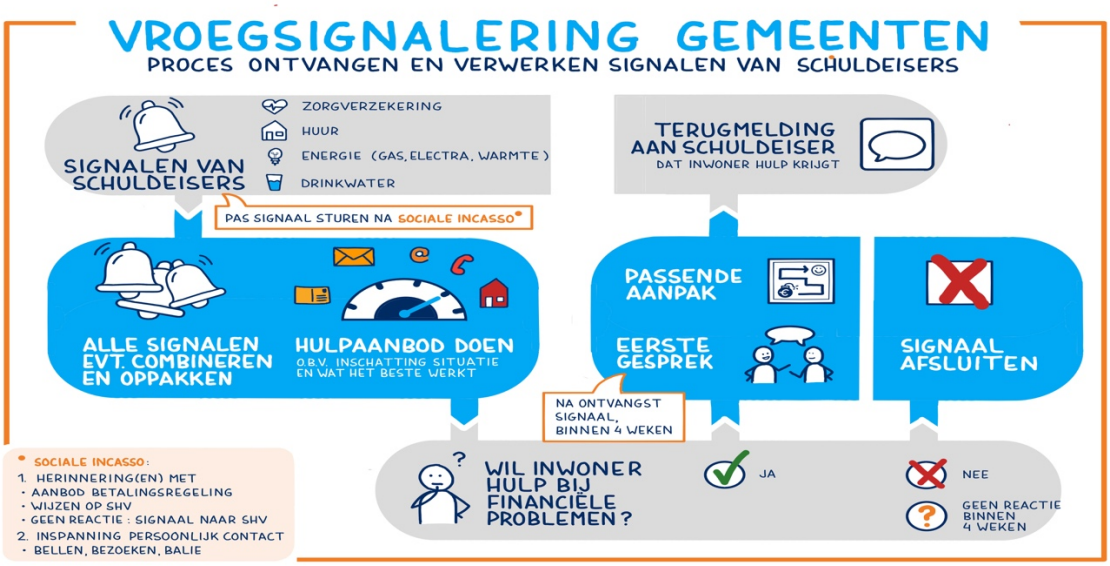
- Welke resultaten wenst de gemeente te behalen?
- Welke maatregelen neemt de gemeente om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop zij de integrale schuldhulpverlening uitvoert?
- Het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft om de hulpvraag vast te stellen, nadat een inwoner zich tot de gemeente heeft gewend voor hulp.
- Hoe geeft de gemeente schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen vorm.

De Wgs schrijft verder voor dat opgenomen wordt welke resultaten de gemeente in de voorgeschreven periode wil bereiken. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

Onze dienstverlening voor schuldhulpverlening verloopt via Kredietbank Nederland en is in 2020 opnieuw aanbesteed voor een periode van 4 jaar.

- **Preventie en Vroegsignalering**

Preventie en vroegsignalering gaan over bewustwording en voorkomen dat mensen schulden aangaan. Een van de belangrijkste wijzigingen per 1 januari 2021 is dat vroegsignalering een wettelijke taak is voor gemeenten. Als gemeente moeten wij aangeven hoe wij dit uitvoeren. Wij zijn verplicht om daarover afspraken te maken met schuldeisers van vaste lasten, zoals zorgverzekeraars, energieleveranciers, waterbedrijven en woningcorporaties. Ook moeten wij alle signalen van betalingsachterstanden, die wij ontvangen, opvolgen. Hierdoor kunnen wij voorkomen dat betalingsachterstanden oplopen tot een problematische schuld.

Landelijk Convenant Vroegsignalering
Op 10 november 2020 is het Landelijk Convenant Vroegsignalering van schulden (LVC) ondertekend. Met dit convenant is een belangrijke stap gezet in de samenwerking van gemeenten met de meest voorkomende schuldeisers van vaste lasten. Het convenant regelt uniforme afspraken tussen gemeenten en schuldeisers van vaste lasten, zoals de termijnen waarin de achterstanden worden gemeld, het opvolgen van signalen en wanneer de incasso stopgezet wordt. Als gemeente sluiten wij aan bij het Landelijk Convenant door samen met de schuldeisers van vaste lasten een (standaard)overeenkomst te sluiten. Met een afwegingskader bepalen wij zelf op welke wijze we de verschillende signalen opvolgen.

De NVVK faciliteert gedurende heel 2021 voor alle gemeenten en schuldeisers van vaste lasten de ondertekening van het LVC en de bijbehorende overeenkomsten. Naast de huidige koepelorganisaties van woningcorporaties, energie, drinkwater en zorgverzekering spreken we ook met particuliere verhuurders voor aansluiting op het LVC.

Samen met SMD geven wij invulling aan 'vroegsignalering'. Wij richten ons proces zo in dat wij opvolging geven aan het ontvangen en verwerken van signalen van schuldeisers (zie illustratie). Het bijbehorende afwegingskader stellen we in aanvullende beleidsregels vast.
Wij kunnen onze inwoners op basis van deze signalen (huur, drinkwater, zorgverzekering, elektra, gas en warmte) uit eigen beweging sneller hulp aanbieden.

- **Schuldhulpverlening is laagdrempelig en toegankelijk**

We bieden toegang aan iedereen met dreigende schulden en gezinnen met minderjarige kinderen hebben onze aandacht.

Voor zelfstandigen bestond veel onduidelijkheid over de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Bij problemen kan de zelfstandige een aanvraag doen voor bijstand op grond van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004). Met de wijziging van de Wgs is de toegang tot schuldhulpverlening ook voor zzp'ers van toepassing. Wij zijn dan ook een samenwerking aangegaan met 'Over Rood': deze organisatie begeleidt en ondersteunt ondernemers bij een (door) start, schulden, administratieve achterstanden en bedrijfsbeëindiging.
Voor deze doelgroep is het belangrijk te kijken naar passende ondersteuning bij problematische schulden. Samen met Over Rood en Halte Werk kijken wij verder naar de behoefte voor deze doelgroep op het gebied van schulden maar ook op het gebied van het ondernemerschap.

Uitsluitingsgronden (artikel 3 lid 2 en 3 Wgs)
De Wgs noemt twee overwegingen om schuldhulpverlening te weigeren, namelijk:
1. in geval een persoon al eerder gebruik heeft gemaakt van schuldhulpverlening (recidive)
2. in geval een persoon fraude heeft gepleegd die financiële benadeling van een bestuursorgaan tot gevolg heeft en in verband daarmee onherroepelijk strafrechtelijk is veroordeeld of een onherroepelijke bestuurlijke sanctie is opgelegd.

De nadere uitwerking van deze uitsluitingsgronden wordt vastgelegd in aanvullende beleidsregels.

- **Integrale schuldhulpverlening**

Onze dienstverlening is integraal omdat wij optimaal gebruik maken van de instrumenten van ketenpartners en hulpverleners. Dit betekent ook dat wij na het afronden van een schuldhulpverleningstraject goede nazorg bieden.

- **Wacht- en doorlooptijden**

In artikel 4 van de Wgs is opgenomen dat het eerste gesprek, waarin we de hulpvraag vaststellen, binnen vier weken nadat de inwoner zich tot het college heeft gewend, moet plaatsvinden. Bij bedreigende situaties is dit drie werkdagen. In niet crisissituaties vindt het eerste gesprek zo spoedig mogelijk na ontvangst van de aanvraag plaats en in ieder geval binnen vier weken.
Bij verordening is bepaald dat de beschikking binnen een termijn van maximaal 8 weken na het eerste gesprek wordt afgegeven.

- **Resultaten en waarborging kwaliteit**

De Wgs schrijft voor dat in het beleid de gewenste resultaten zijn opgenomen. Er staat niet bij op welk niveau die resultaten betrekking moeten hebben. De monitoring kan onderstaande onderwerpen bevatten:
- gemiddelde wachttijd
- aantal crisissituaties en het aantal opgeloste situaties (vanuit preventie)
- gemiddelde doorlooptijd op trajecten/instrumenten
- succesvol of niet succesvol afronden van een traject
- klanttevredenheid
- aantal doorverwijzingen naar de Wsnp
- doorverwijzing jonge gezinnen

- **Borging kwaliteit**

Door kwaliteitseisen aan de uitvoering van de schuldhulpverlening te stellen, kunnen schuldenaren en schuldeisers erop vertrouwen dat de gemeente Landsmeer een kwalitatief goede schuldhulpverlening biedt. De kwaliteitseisen die de gemeente Landsmeer aan de schuldhulpverlening stelt zijn het lidmaatschap en naleving van de gedragscodes van een branchevereniging als de NVVK (branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) en/of de organisatiecertificering NEN 8048. Deze worden als een kwaliteitsborg gezien. Daarnaast is in het kader van beschermingsbewind en inkomensbeheer het lidmaatschap van de BPBI (branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders) een kwaliteitsborging.

Klachten

Als gemeente blijven wij verantwoordelijk voor het behandelen van klachten. Deze handelen wij af volgens de gemeentelijke klachtenprocedure.

Privacy

Wij zijn als gemeente verplicht om zorgvuldig met de privacy van inwoners om te gaan. Daarom verzamelen en verwerken wij persoonsgegevens alleen conform de geldende privacywetgeving, waaronder de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG). Voor de verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens tussen de gemeente en andere organisaties is het noodzakelijk dat hiervoor een wettelijke grondslag is en een gerechtvaardigd doel. De wijziging van de Wgs voorziet hierin.

De wetswijzigingen**:**

- Vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv).
  Dit wordt opgepakt in de uitvoering door de gemeente Waterland.
- Stroomlijning keten voor derdenbeslag voor het verbreden van het beslagregister (VBR).
  De wet VBR is nog in ontwikkeling.
- Voor de wet Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (WAGS) geldt dat gemeenten de rechter mogen adviseren, dit is niet verplicht.

Advisering over schuldenbewind vereist specialistische kennis over de mogelijkheid van de cliënten en de alternatieven voor schuldenbewind. Deze expertise hebben wij (nog) niet in huis. Door meer in te zetten op vroegsignalering willen wij voorkomen dat mensen onder een beschermingsbewind komen. Wij willen snel reageren op signalen van betalingsproblemen en wanneer nodig, in een vroeg stadium de inwoner ondersteunen. Het liefst willen we voorkomen dat iemand onder bewind wordt gesteld. Wij maken daarom nog geen gebruik van het adviesrecht.

5. Samenvatting

We vinden het belangrijk dat, ondanks dat er sprake is van armoede of financiële problemen, inwoners kunnen meedoen in de samenleving. Dit betekent meedoen in de maatschappij, jong en oud, op het gebied van sport, cultuur, onderwijsactiviteiten en sociale activiteiten. Hier hebben wij de afgelopen periode aan gewerkt en dit blijven we doen. Waar nodig bieden we maatwerk.

Onze uitgangspunten in het beleidsplan Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening zijn nog steeds actueel. Met deze evaluatie kunnen wij weer vervolgstappen zetten. Het huidige beleidsplan Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening stellen wij opnieuw vast voor de periode 2021-2024, inclusief deze notitie. Hiermee zijn wij actueel en voldoen we aan de laatste wet -en regelgeving.

Wij gaan nog meer werken aan o.a.: eigen verantwoordelijkheid, integraliteit, preventie en vroegsignalering, laagdrempelige toegang, gezinnen met minderjarige kinderen, wacht- en doorlooptijden, resultaten en kwaliteit en wij wijzen onze inwoners actief op onze dienstverlening.

Door de coronacrisis neemt het aantal mensen in armoede en met problematische schulden naar verwachting toe. De trend is dat de kosten toenemen dit zien wij terug in de aanvragen.

De verwachting is dan ook dat er meer hulpvragen bij de gemeente binnenkomen. Daarom maakt het kabinet middelen vrij om mensen via gemeenten te ondersteunen. Daarnaast komt er een waarborgfonds om mensen met problematische schulden te helpen. Het kabinet reserveert hiervoor € 146 miljoen (waarvan 30 miljoen voor het waarborgfonds). Deze middelen zijn onder meer bestemd voor het gemeentelijk schuldenbeleid en de bijzondere bijstand om zo gemeenten de mogelijkheid te geven om mensen van dichtbij te ondersteunen bij armoede en problematische schulden.

Door de kosten toename staat de meerjarige begroting onder druk. Dit wordt versterkt doordat in 2023 de middelen uit het meerjarig beleidsplan vervallen. Dit betekent dat er tot 2023 middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering van het beleid armoede en schuldhulpverlening. Wanneer er tekorten zijn zullen wij binnen deze kostenposten moeten schuiven met budget. Vanaf 2023 is er onvoldoende dekking. Dit zal mogelijk opgevangen kunnen worden met her prioritering van taken binnen het sociaal domein. Vanaf 2023 maken wij een jaarlijks overzicht m.b.t. welke taken kunnen worden uitgezet in de tijd en binnen het budget passen zodat wij tijdig kunnen bijsturen.
Het is ook mogelijk dat het Rijk voor deze thema's nog gaat compenseren in de algemene uitkering maar dit is nog niet zeker. De circulaires hieromtrent worden nauwlettend in de gaten gehouden.
Wanneer er extra middelen noodzakelijk zijn en/of beschikbaar komen zal dit worden voorgelegd voor besluitvorming.

Het beleidsplan en de notitie werken we nog nader uit, zo nodig passen we bestaande verordeningen, beleidsregels of werkinstructies aan.